

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.506327

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2019, 38(2), 137-153

Muhtaç Aile Çocuklarının Teknoloji Kullanımı, İnternet Bağımlılığı ve Medya-Televizyon Okuryazarlığının İncelenmesi¹

Adnan İLKİN², Özgen KORKMAZ³

Makalenin Geliş Tarihi: 01.01.2019

Yayına Kabul Tarihi: 10.09.2019

Online Yayınlanma Tarihi: 30.12.2019

Bu araştırmanın amacı, muhtaç aile çocuklarının eğitim amaçlı teknolojiye erişim olanakları, medya-televizyon okuryazarlık düzeyleri ile internet bağımlılıkları düzeylerinin incelenmesidir. Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat'a bağlı bir ilçede merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yardıma muhtaç olarak belirlenen ve desteklenen ailelerden seçilen farklı öğretim kademelerinde eğitim alan 100 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla Korkmaz ve Yeşil tarafından geliştirilen Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca çocukların internet bağımlılık düzeylerini belirlemek amacıyla Şahin ve Korkmaz tarafından Türkçeye uyarlanan İnternet Bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre muhtaç ailelerin teknolojiye erişim olanakları makul düzeydedir. Buna ek olarak öğrencilerin teknolojiyi eğitim amaçlı kullandıkları belirlenmiştir. Muhtaç ailelerin, çocuklarına teknolojiyi kullanma süreçlerinde bazı kısıtlamalar getirdikleri belirlenmiştir. Muhtaç aile çocuklarının internet bağımlılık düzeyleri düşüktür. Çocukların medya okuryazarlık düzeyleri orta düzeydedir. Erkek çocukların kız çocuklarına göre daha fazla internet bağımlısı olduğu bir başka ifadeyle, kız çocuklarının erkek çocuklarından daha fazla medya ve televizyon okuryazarı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre şu önerilerde bulunulmuştur: Benzer bir çalışma, daha geniş bir çalışma grubu ile başka illerde bulunan muhtaç aile öğrencileri ile tekrarlanabilir ve sonuçları karşılaştırılabilir. Muhtaç aile öğrencilerinin eğitiminde teknolojiyi daha çok kullanmaları için bu ailelerin bu teknolojiye sahip olmaları da desteklenmelidir. Öğrencilerinin eğitiminde problemlerle internet kullanımına ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; ailelere ve öğrencilere yönelik bilinçli ve güvenli internet kullanımını amaçlayan eğitim çalışmaları yapılabilir. Ailelerin, çocuklarını bilişim teknolojilerini daha az kullanmaları için caba harcamaları yerine, medya-televizyon okuryazarlığı konusunda bilgilendirilerek, çocuklarının medyaya zarar görmeden nasıl kullanabilecekleri konusunda desteklemeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Muhtaç aile, Çocuk, Bilgisayar, Mobil telefon, İnternet, Eğitim, Medya-TV okuryazarlığı.

¹ Bu araştırma Özgen Korkmaz danışmanlığında Adnan İlkin tarafından yazılan aynı başlıklı Tezsiz yüksek lisans bitirme projesinden üretilmiştir.

² Amasya Üniversitesi, rehberadnan@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8118-526X>.

³ Amasya Üniversitesi, ozgenkorkmaz@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4359-5692>.

İlkin, A. & Korkmaz, Ö. (2019). Muhtaç Aile Çocuklarının Teknoloji Kullanımı, İnternet Bağımlılığı ve Medya-Televizyon Okuryazarlığının İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38(2), 137-153. DOI: 10.7822/omuefd.506327.

GİRİŞ

Muhtaçlık, tanımlanması zor bir terimdir. Üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanımı yapmak mümkün değildir. Bunun en önemli sebebi, yoksulluğun çok boyutlu olması, sadece parasal gelire ve tüketime bağlı olmamasıdır. Bir kavram olarak muhtaçlık, sosyal bilimler alanında üzerinde anlaşılmuş net bir tanıma sahip olmayan bir olgudur. Genellikle muhtaçlık, maddi kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kalındığını ifade eden bir durumdur. Mutlak olarak tanımlanmış yoksulluk, bireyin geçimini sağlayabilmek için ihtiyaç duyduğu kaynaklardan yoksun kaldığı bir duruma işaret eder (Marshall, 1999). Arpacıoğlu ve Yıldırım'a (2011) göre muhtaç, insanların gelir ve tüketim gibi maddi nesnelere (yemek, barınma, giyim vb.) yoksun olduğu gerçeği değildir. Yoksul insanlar sağlık, eğitim, ulaştırma vb. hizmetlerinden de mahrum kalırlar. Muhtaçlığı finansal gelir olarak tanımlayan Dünya Bankası'nın aksine, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının konusu olan yoksulluk kavramı sadece parasal olarak değil, aynı zamanda kültürel ve öznel olarak da ele alınmıştır (Yücel, 2017). Muhtaçlık; sosyal, siyasi ve ekonomik boyutları nedeniyle yoksulluğun genel kabul görmüş bir tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır. Buna rağmen yoksulluk tanımının evrensel bir bakış açısı olmalıdır. Örneğin, muhtaçlığın bir toplumdaki tanımı ve göstergeleri başka bir topluma da değişiklik yapmadan uygulanabilir olmalıdır. Genel anlamda, muhtaçlık kavramı belirlenmiş hayat standartlarının altında yaşama şartları olarak tanımlanabilir. 1990'lı yılların sonuna doğru İngiltere'de bireysel tüketimi ve gelir harcamalarını esas alarak yapılan bir çalışma, fakirliği; bireyin temel hayat ihtiyaçlarını yerine getirmek için ekonomik yoksunluğu olarak tanımlamıştır (Okyere, 2016). Kısacası muhtaçlık, yaşamın zorunlu kıldığı olanaklardan yoksun olma durumunu ifade etmektedir (Olgun, 2018). Ailelerin gelir düzeylerinin, bu ailelerde en çok çocukları etkilediği söylenebilir.

Çocuk terimi, çocukken ya da çocukluk çağında yetişkinlerle aynı şekilde tam bir ekonomik ve yasal statü kazanmamış bir kişi olarak açıklanabilir. Çocukluk dönemi kültürlere ve tarihi dönemlere göre değişmektedir (Marshall, 1999). Bu düşünce, çocuğun doğuşuna ve istenmeyen çocuk ayrımının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akyüz, 2000). Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, çocuk yetiştiriciliğinin ağır bir yük olarak kabul edilmesi, çocuğa karşı olumsuz bir tutum yaratmıştır. Yasal olarak aile reisinin çocuk üzerinde önemli bir yetkisi mevcuttur. Aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız egemenliği, çocuğa bakma ve korunma zorunluluğuna dönüşmüştür. Öte yandan, devlet bu yükümlülüğün yerine getirildiğine dair aktif bir denetim yapmaya başlamıştır. Bu şekilde, çocuğun sorununa ilişkin yasal düzenlemelerde, söz konusu olabilecek diğer tüm faydaları geri çekerek çocukla ilgili yararların ön plana çıktığı görülmüştür (Özşahin, 2012). Fazla beslenmeden rahatsız olan veya teknolojinin getirdiği en yeni oyuncaklara sahip çocuklar varken, en temel gıda ihtiyacını karşılayamayan veya hiç oyuncuğu olmayan veya eski oyuncaklara sahip çocukların varlığı da bir gerçektir (Keten, 2017). Topluluk standartlarına göre belli bir zaman diliminde geniş anlamda korunmaya muhtaç çocuklar; temel bakımın yetersizliği ve bozulması, çocuğun yetiştirilmesi, korunması ve gözetilmesi nedeniyle çocuğun sağlıklı, sosyal, zihinsel ve ahlaki olarak sağlıklı bir yetişkin olmasını önleme koşullarını içerir. Çünkü her çocuk, ebeveynlik veya evsiz, varlıklı veya var olmayan, suçlu veya masum gibi bireysel özelliklerinden bağımsız olarak, doğum anından yetişkinliğe kadar korunmaya muhtaçtır. Bunun nedeni çocuğun tamamen fiziksel, ruhsal ve entelektüel tarafından geliştirilmemesidir (Dalda, 2017). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na göre, çocuğun korunmaya ihtiyacı olması için en temel şart, çocuğun ruhunun, beden ahlakının gelişmesinin veya güvenliğinin tehlikeye atılmasıdır (Hüseyinoğlu, 2017).

Her topluluk, çocukların sağlıklı ve iyi olmalarını sağlamak için uygun aile, çevre ve topluluk koşullarına ihtiyaç duyar. Ancak her ailenin ekonomik veya sosyal nedenlerden dolayı çocuklarına uygun bir ortam sağlayamadıkları söylenebilir. Bu nedenle toplum, ebeveynlerin çocuklarını büyütme ve haklarını korumalarına yardımcı olmak zorundadır, böylece ebeveynlerin görevlerini daha kolay yapabilmeleri gerekir (Uslu, 2011). Kuşkusuz normal gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları

gibi muhtaç ailelerin çocuklarının da bilişim teknolojilerini kullanma ihtiyaçları vardır. Bu teknolojiler günlük yaşamda pek çok kazanım sağladığı gibi öğrenme ortamlarında da önemli kazanımlar sağlamaktadır. Ancak teknolojiyi yoğun kullanmanın getirdiği birtakım olumsuzlukların da yaşanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu olumsuzlukların başında bağımlılık konusu gelmektedir. Türkçede genellikle 'internet bağımlılığı' olarak bilinen bu terim uluslararası literatürde ilk defa Goldberg (1999, akt. Kısa, 2018) tarafından kullanılırken zamanla "internet bağımlılığı" araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. İnternet bağımlılığı "internette uzun zaman geçirme ve internet kullanımı ile baş edememe" olarak tanımlanmıştır (Atıf eklenebilir). Young (1996) internet bağımlılığını "bilgisayar başında internete bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi" olarak tanımlarken, Beard ve Wolf (2001) ise internet bağımlılığını kişinin internet kullanımı ile başa çıkamaması yüzünden bireyler arası ilişkilerinde, mesleki ve sosyal yaşamında sorunlar yaşaması olarak ifade etmiştir. İnternet bağımlılığı; interneti aşırı kullanım, kişilerin internet kullanma isteklerinin önüne geçememesi, insanların internete bağlı olmadan geçirdikleri zamanın önemini kaybetmesi, insanların internetten yoksun kaldıklarında kızgın ve saldırgan olması ve insanların iş, sosyal ve ailevi yaşantılarının gittikçe bozulması şeklinde tanımlanabilir. Aşırı internet kullanımını problem olarak değerlendirip bu sorunu tanımlamaya çalışan farklı araştırmacılar değişik nedenselliklere bağlı kalarak bu sorun için farklı terimler kullanmışlardır. Bu terimlere; 'internet bağımlılığı', 'patolojik internet kullanımı', 'problemlili internet kullanımı', 'aşırı internet kullanımı', 'kompulsif internet kullanımı' ve 'internetomani' örnek olarak verilebilir (Topcuoğlu, 2018). Ekşi ve Ümmet (2013) ise internet bağımlılığını; kullanıcının çevirim içi kullanım kontrol yeteneğini, ilişkisel, mesleki ve sosyal problemlere sebep olacak derecede etkileyebilen, yeni ve genellikle tanınmamakta olan klinik bir bozukluk olarak ifade etmişlerdir. İnternet bağımlılığı kavramı, evrensel bir tanım ya da tanı kriterine henüz sahip değildir. İnternet bağımlılığının bir zihinsel bozukluk veya bozukluk olarak kabul edilip edilemeyeceği konusu halen tartışılmaktadır. İnternet bağımlılığının alan yazında üç temel grupta incelendiği belirlenmiştir (Duruk, 2018): (1) Gerçek bir tanı, (2) Alttan yatan bozukluklara dair yeni bir belirti manifestasyonu, (3) Yeni bir ortama uyum sağlayan psiko-sosyal problemler.

Çocukları internet bağımlılığından korumanın en temel yolunun, onların bu tehlikeyi fark etmelerini ve bu teknolojileri bilinçli bir şekilde kullanabilmelerini sağlamaktır. Kısacası onları medya okuryazarı olarak yetiştirmek olduğu söylenebilir. Yaygın kullanımıyla medyayı kitle iletişim araçlarının bütünü (TV, radyo, sinema, internet, gazete, dergi, reklam, cep telefonu, bilgisayar oyunları vs.) olarak tanımlamak mümkündür (Semiz, 2013). Medya-televizyon okuryazarlığı kavramı o kadar geniş bir yelpazeye yayılmıştır ki tek tanım yapmak yetersiz kalacaktır. Başka bir tanımla medya-televizyon okuryazarlığı, medya dünyasına girdiğimizde, karşılaştığımız iletilerin anlamını yorumlarken sergilediğimiz bir duruş veya bakış açısıdır (Kutlu, 2018). Her ne kadar bazı gruplar aileleri televizyonu kapatmaya çağırsa da bugünün medya kültüründen kaçmak olanaksızdır. Medya artık kültürümüzü etkilemiyor, o artık bizim kültürümüz haline gelmiştir. Bu bağlamda Cable in the Classroom (sınıfta medya) herkesin medya ile ilgili bilmesi gerekli 5 şeyi şöyle özetlemektedir: (1) Tüm medya mesajları kurgusaldır, (2) Herkes mesajları farklı yorumlar, (3) Medyanın tecimsel çıkarları vardır, (4) Medyanın değerleri mevcuttur, (5) Her medyanın kendine has dili ve tarzı vardır (Najafli, 2018). Türkiye'de medya-televizyon okuryazarlığı son yıllarda tartışılmaya başlanan bir konudur. Medya eğitimiyle alakalı eskilere dayanan çalışmalar yoktur. Gelişmiş ülkelere (İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya) bakıldığında, medya-televizyon okuryazarlığı öğretiminin daha köklü bir geçmişinin olduğu ve dolayısıyla eğitim programının ayrılmaz bir parçası olarak kabul gördüğü söylenebilir. Ek olarak, bu ülkelerde, ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim düzeylerinde verilen Radyo, Journalism (Gazetecilik) ve TV Broadcast (Televizyon Yayıncılığı) gibi öğrencileri gerçek

ortamlarda medya metinleri üretmeye yönelten seçmeli derslerin yarattığı ivme de göz önüne alırsa, gelişmiş ülkelerde daha köklü bir medya eğitimi olduğu söylenebilir (Kutlu, 2018).

Alan yazında öğrencilerin bilişim teknolojileri erişim düzeyleri, kullanım amaçları, okuryazarlık ve bağımlılık düzeyleri gibi pek çok değişkenin konu edildiği araştırmalara rastlamak mümkündür (Bu cümleye atıf eklenebilir). Ancak özellikle muhtaç aile çocuklarının bu teknolojilere erişim olanakları, bu teknolojilerden eğitimleri sürecinde yararlanma düzeyleri, okur-yazarlık ve bağımlılık düzeylerine ilişkin alan yazında yeterince kanıt bulunmamaktadır. Özellikle internet bağımlılığı ve okur-yazarlık konularının alan yazında üzerinde sıklıkla durulan önemli değişkenler olduğu söylenebilir. Bu çerçevede araştırmanın amacı, muhtaç aile çocuklarının eğitim amaçlı teknolojiye erişim olanakları, medya-televizyon okuryazarlık düzeyleri ile internet bağımlılıkları düzeylerini betimlemek olarak belirlenmiştir.

Problem Cümlesi:

Muhtaç aile çocuklarının eğitim amaçlı teknolojiye erişim olanakları, medya-televizyon okuryazarlık düzeyleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri nasıldır?

Alt Problemler:

Muhtaç aile çocuklarının;

- Teknolojiye (bilgisayar, cep telefonu ve internet) erişim olanakları nasıldır?
- Teknolojiyi eğitim amaçlı kullanma düzeyleri nasıldır?
- İnternet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeyleri nasıldır?
- İnternet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- İnternet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeyleri teknoloji başında geçirdikleri zamana göre farklılaşmakta mıdır?
- Medya okur-yazarlık düzeyleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel tarama modeline göre tasarlanmış nicel bir araştırmadır. Genel tarama modeli, sayıca fazla olan elemanlar tarafından oluşturulan evrende, evrenle ilgili genel bir yargıya varmak için evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup örneklem üzerinde inceleme yapılması olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2006). Bu çerçevede bu araştırmada muhtaç ailelerin çocuklarının teknolojiye erişim düzeyleri ile medya okur-yazarlık ve internet bağımlılık düzeyleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu Niksar ilçe merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yardıma muhtaç olarak belirlenmiş ailelerden seçilen farklı öğretim kademelerinde eğitim almakta olan 100 öğrenci oluşturmaktadır. Ailelerin muhtaç olma durumları bazı değişkenlere göre belirlenmektedir. Bu değişkenler, muhtaç ailelerin çocuk sayılarının çok olması (ortalama 3-5), düşük aile geliri (ortalama, 1.500 TL), bazı ailelerde sadece çalışan baba veya işsizlik ve çevresel koşullar ve ikamet imkânlarını içermektedir (Kayri ve Günüç, 2016). Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1.*Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları*

Sınıf Düzeyi	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
1. Sınıf	0	1	1
2. Sınıf	5	5	10
3. Sınıf	3	5	8
4. Sınıf	8	5	13
5. Sınıf	0	2	2
6. Sınıf	1	2	3
7. Sınıf	12	9	21
8. Sınıf	28	14	42
<i>Toplam</i>	<i>57</i>	<i>43</i>	<i>100</i>

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve demografik bilgilerin toplanması amacıyla kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır.

Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği: Bireylerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla Korkmaz ve Yeşil (2011) tarafından geliştirilmiş olan Medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği açılımlı faktör analiziyle araştırılmıştır. Açılımlı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek iki faktör altında toplanabilen 18 maddeden oluşmaktadır. Okuryazarlık ismi verilen faktör altında 13, bağımlılık ismi verilen faktör altında ise 5 madde yer almaktadır. Okuryazarlık faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,91, bağımlılık faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise 0,85 olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede ölçeğin geçerli ve güvenilir ölçümler yapabileceği ifade edilmiştir. Bu araştırma kapsamında toplanan verilere göre ise okuryazarlık faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,78, bağımlılık faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise 0,74 olarak belirlenmiştir.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Bireylerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemek amacıyla Hahn ve Jerusalem (2001) tarafından geliştirilen, Şahin ve Korkmaz (2001) tarafından ise Türkçe'ye uyarlanan İnternet Bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Uyarlanan ölçeğin yapı geçerliliği hem açılımlı hem de doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak araştırılmıştır. Bu analizler sonunda ölçeğin üç faktör altında toplanabilen 19 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Kontrol Kaybı isimli faktör altında 7 madde bulunmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,90 olarak belirlenmiştir. Daha fazla online kalma isteği isimli faktör altında 4 madde bulunmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,89 olarak belirlenmiştir. Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk isimli faktör altında 8 madde bulunmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,93 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tamamına ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) ise 0,86 olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede ölçeğin Türk kültüründe de geçerli ve güvenilir ölçümler yapabileceği ifade edilmiştir. Bu araştırma kapsamında toplanan verilere göre ise kontrol kaybı faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,77, daha fazla online kalma isteği faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı 0,73 ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk faktörüne ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise 0,69 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tamamına ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) ise 0,74 olarak belirlenmiştir.

Veriler araştırmacı tarafından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından düzenlenen muhtaç hane ziyaretleri esnasında gönüllü olan ailelere verilen veri toplama formunun doldurulması şeklinde toplanmıştır. Bireylerin ölçme formunu cevaplamaları yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Hane ziyaretleri esnasında evde bulunmayan çocukların veri toplama formunu doldurabilmeleri için formlar ebeveynlerine bırakılmış, daha sonra aileler tekrar ziyaret edilerek toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, t ve ANOVA analizleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Muhtaç aile çocuklarının teknolojiye (bilgisayar, cep telefonu ve internet) erişim olanakları Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2.

Muhtaç Öğrencilerin Teknolojiye Erişim Olanakları

Teknolojiye erişim olanağı	Evet (f)	Hayır (f)
Evinizde bilgisayar var mı?	51	49
Evinizde internet var mı?	51	49
Akıllı cep telefonunuz/tabletiniz var mı?	89	11
Bilişim teknolojilerini genellikle nerede kullanıyorsunuz	Evde: 84	İnternet Kafede: 16

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin yarısının evinde hem internetin hem de bilgisayarın mevcut olduğu görülmektedir. Öte yandan öğrencilerin önemli bir kısmının akıllı telefon veya tablete sahip oldukları görülmektedir. Bu teknolojilerin pahalı oldukları göz önünde bulundurulduğunda muhtaç ailelerin teknolojiye erişim olanaklarının makul düzeyde olduğu söylenebilir. Muhtaç aile çocuklarının teknolojiyi eğitim amaçlı kullanma düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Tablo 3.

Muhtaç Aile Çocuklarının Teknolojiyi Kullanma Amaçları

Kullanım Amaçları	f
Bilgiye ulaşmak	37
Derslere yardımcı	47
Ofis programlarına erişim	6
Oyun	9
Diğer	1
Toplam	100

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin 37’sinin bilgi teknolojilerini bilgiye erişim amacıyla, 47’sinin derslere yardımcı olarak, 6’sının ofis programlarına erişim amacıyla, 9’unun oyun oynamak amacıyla kullandığı görülmektedir. Bilgiye erişim ve ofis programlarına erişimin genel amacının da eğitim olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin pek çoğunun bilişim teknolojilerini eğitim amaçlı kullandığı söylenebilir. Tablo 4’de ailelerin çocuklarının teknolojiyi kullanmalarına ilişkin getirdiği kısıtlamalara ilişkin bulgular özetlenmiştir.

Tablo 4.

Ailelerin Teknoloji Kullanımında Çocuklarına Getirdiği Kısıtlamalar

Kısıtlamalar	f
Bazı sitelere erişim	25
Maddi kısıtlamalar	8
Oyun, sohbet, sosyal ağlara erişim	47
Kısıtlama yok	20
Toplam	100

Tablo 4’te muhtaç ailelerin çocuklarına teknolojiyi kullanırken getirdikleri kısıtlamalar incelendiğinde 25 öğrencinin bazı internet sitelerine erişimlerinin, 47 öğrencinin ise oyun, sohbet ve sosyal ağlara erişimlerinin kısıtlandığı görülmektedir. Öte yandan 20 öğrencinin ise hiçbir kısıtlamaya maruz kalmadığı görülmektedir. Buna göre ailelerin önemli bir kısmının çocuklarının bu teknolojileri eğitim amaçlı kullanım düzeylerini artırmak amacıyla çocuklarına kısıtlamalar getirdiği söylenebilir. Muhtaç aile çocuklarının internet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeyleri Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5.*Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Medya Okur-Yazarlık Düzeyleri*

Değişken	N	\bar{x}	S.	Min	Max
Kontrol Kaybı	100	44.3	18.9	17.1	91.4
Daha Fazla Kalma İsteği		47.9	22.7	20.0	100.0
Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk		39.2	19.2	20.0	92.5
İnternet Bağımlılığı		42.9	18.2	18.9	93.7
Okuryazarlık		59.1	16.3	20.0	98.3
Bağımlılık		46.8	17.2	20.0	96.7
Medya ve Tv Okuryazarlığı		54.9	13.8	20.0	85.6

Tablo 5 incelendiğinde muhtaç aile çocuklarının internet bağımlılık düzey ortalamasının 42,9 olduğu, puanların 189 ile 93,7 arasında değiştiği görülmektedir. Faktörler incelendiğinde ise kontrol kaybı faktörüne ilişkin ortalamasının 44,3, daha fazla kalma isteği faktörüne ilişkin ortalamasının 47,9 ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk faktörüne ilişkin ortalamasının ise 42,9 olduğu görülmektedir. Buna göre daha fazla online kalma isteğine ilişkin ortalamasının diğer faktörlere ve toplam puana göre biraz daha yüksek olduğu, ancak genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 5'te öğrencilerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde, toplam puan açısından ortalamasının 54,9 olduğu, faktörler açısından incelendiğinde ise okuryazarlık faktörünün ortalamasının 59,1 olduğu, bağımlılık faktörüne ilişkin ortalamasının ise 46,8 olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Muhtaç aile çocuklarının internet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6.*Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı ve Medya Okur-Yazarlık Düzeylerindeki Farklılaşma*

		N	\bar{x}	S.	t	sd	p
Kontrol Kaybı	Kadın	57	42.9	19.4	0.87	198	0.387
	Erkek	43	46.2	18.2			
Daha Fazla Kalma İsteği	Kadın	57	44.6	21.9	1.68	198	0.053
	Erkek	43	52.2	23.2			
Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	Kadın	57	35.7	18.1	2.07	198	0.041
	Erkek	43	43.7	20.1			
İnternet Bağımlılığı	Kadın	57	40.2	17.4	1.69	198	0.052
	Erkek	43	46.4	18.8			
Okuryazarlık	Kadın	57	57.1	17.6	1.35	198	0.179
	Erkek	43	61.6	14.3			
Bağımlılık	Kadın	57	42.9	17.2	2.63	198	0.010
	Erkek	43	51.9	15.9			

Tablo 6'da öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri incelendiğinde cinsiyet açısından öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($t(2-98)=-1.69$, $p<0.05$). Ortalamalar incelendiğinde anlamlı farklılaşmanın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Faktörler açısından incelendiğinde ise daha fazla online kalma ($t(2-98)=-1.68$, $p<0.05$) ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk ($t(2-98)=-2.07$, $p<0.05$) faktörleri açısından da benzer şekilde erkek öğrencilerin daha fazla bağımlı olduğu görülmektedir. Buna göre erkek öğrencilerin hem toplam puan açısından hem de daha fazla online kalma ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk faktörleri açısından kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla bağımlı olduğu söylenebilir.

Tablo 6'da öğrencilerin medya ve TV okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde cinsiyet açısından okuryazarlık faktöründe anlamlı bir farklılaşma yokken ($t(2-98)=-1.35$, $p>0.05$), bağımlılık faktörü açısından anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($t(2-98)=-2.63$, $p<0.05$). Ortalamalar

incelendiğinde farklılaşmanın erkekler lehine olduğu görülmektedir. Bağımlılık faktörünün olumsuz sorulardan oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla medya-televizyon okuryazarı olduğu söylenebilir. Muhtaç aile çocuklarının internet bağımlılığı ile medya-okuryazarlık düzeyleri teknoloji başında geçirdikleri zamana göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 7.

Ayrıdıkları Sürelere Göre Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Medya Okur-Yazarlık Düzeyleri

Değişken	Süre	N	\bar{x}	S.
Kontrol Kaybı	1 Saatten Az	44	34.3	12.9
	1-3 Saat	33	48.6	19.1
	4 ve daha fazla	23	63.5	15.5
Daha Fazla Kalma İsteği	1 Saatten Az	44	39.4	17.8
	1-3 Saat	33	51.4	22.9
	4 ve daha fazla	23	64.6	26.1
Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	1 Saatten Az	44	33.8	14.8
	1-3 Saat	33	38.9	18.8
	4 ve daha fazla	23	58.1	22.9
İnternet Bağımlılığı	1 Saatten Az	44	35.2	13.2
	1-3 Saat	33	45.1	18.1
	4 ve daha fazla	23	61.4	18.9
Okuryazarlık	1 Saatten Az	44	59.2	19.7
	1-3 Saat	33	58.2	12.8
	4 ve daha fazla	23	61.3	14.8
Bağımlılık	1 Saatten Az	44	43.1	16.3
	1-3 Saat	33	47.4	16.3
	4 ve daha fazla	23	57.7	19.4

Tablo 7 incelendiğinde internet başında geçirdikleri sürelerle göre öğrencilerin hem internet bağımlılığı hem de medya okuryazarlık düzeylerine ilişkin ortalamalarda farklılaşmalar görülmektedir. Bu farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8.

Ayrıdıkları Sürelere Göre Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Medya Okur-Yazarlık Düzeylerindeki Farklılaşma

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	
Kontrol Kaybı	Gruplar Arası	9965.211	2	4982.605	19.05	.000	1 Saatten Az ile diğerleri arasında
	Grup içi	25373.565	97	261.583			
	Toplam	35338.776	99				
Daha Fazla Kalma İsteği	Gruplar Arası	7312.599	2	3656.299	8.11	.001	1 Saatten Az ile diğerleri arasında
	Grup içi	43750.151	97	451.032			
	Toplam	51062.750	99				
Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	Gruplar Arası	5941.670	2	2970.835	9.40	.000	1 Saatten Az ile 4’den fazla arasında
	Grup içi	30661.080	97	316.094			
	Toplam	36602.750	99				
İnternet Bağımlılığı	Gruplar Arası	7323.632	2	3661.816	13.95	.000	1 Saatten Az ile diğerleri arasında
	Grup içi	25462.750	97	262.503			
	Toplam	32786.382	99				
Okuryazarlık	Gruplar Arası	94.762	2	47.381	0.18	.840	-
	Grup içi	26305.766	97	271.193			
	Toplam	26400.528	99				
Bağımlılık	Gruplar Arası	2181.313	2	1090.656	3.90	.023	1 Saatten Az ile 4’den fazla arasında
	Grup içi	27083.576	97	279.212			
	Toplam	29264.889	99				

Tablo 8’de öğrencilerin internet başında geçirdikleri sürelerle göre internet bağımlılık düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir [$f(52-97)=13.95$, $p<0,05$]. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonucunda farklılaşmanın 1 saatten az

internet başında zaman harcayan öğrenciler ile diğerleri arasında olduğu belirlenmiştir. Tablo 7'deki ortalamalar incelendiğinde farklılaşmanın 1 saatten az internet başında vakit geçiren öğrenciler aleyhine olduğu görülmektedir. Faktörler açısından incelendiğinde de durumun benzer olduğu görülmektedir. İnternet bağımlılığının olumsuz bir davranış olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 1 saatten az internete giren öğrencilerin daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az internet bağımlısı oldukları söylenebilir.

Tablo 8'de öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde, okuryazarlık faktörü açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı, ancak bağımlılık faktörü açısından anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir [$f(52-97)=3.91$, $p<0,05$]. Tukey testi sonucunda farklılaşmanın 1 saatten az internet başında zaman harcayan öğrenciler ile 4 saat ve daha fazla zaman geçiren öğrencileri arasında olduğu belirlenmiştir. Tablo 7'deki ortalamalar incelendiğinde farklılaşmanın 1 saatten az internet başında vakit geçiren öğrenciler aleyhine olduğu görülmektedir. Medya ve TV bağımlılığının olumsuz bir davranış olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 1 saatten az internete giren öğrencilerin 4 saat ve daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az medya ve TV bağımlısı oldukları söylenebilir. Öğrencilerin medya okur-yazarlık düzeyleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiye dönük bulgular Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 9.

İnternet Bağımlılığı ile Medya ve TV Bağımlılığı Arasındaki İlişki

	Kontrol Kaybı	Daha Fazla Kalma İsteği	Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	İnternet Bağımlılığı
Okuryazarlık	.126	.097	.146	.139
Bağımlılık	.433**	.536**	.576**	.563**

** N=100, $p<0.001$

Tablo 9 İnternet bağımlılığı ile medya ve TV okuryazarlığı arasında Medya ve TV bağımlılığı faktörü açısından anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.563$, $p<0.05$). Faktörler açısından değerlendirildiğinde de benzer şekilde Medya ve TV bağımlılığı ile internet bağımlılığına ilişkin tüm faktörler arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna göre internet bağımlılığı arttıkça buna bağlı olarak Medya ve TV bağımlılığının da arttığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada teknolojinin pahalı olduğu göz önünde bulundurulduğunda muhtaç ailelerin teknolojiye erişim olanaklarının makul düzeyde olduğu söylenebilir. Muhtaç ailelerin gelir durumlarının düşük olsa bile çocuklarının eğitimi için teknolojiyi evlerine taşıdıkları ve çocuklarına kullandırdıkları görülmektedir. Literatürde yapılan çalışmalar sonuçları destekler görünmektedir. Eğitimde teknoloji kullanımında muhtaç aile çocuklarının yüksek düzeyde olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Ailelerin sosyoekonomik düzeyleriyle ilgili bazı demografik değişkenlerin teknoloji kullanımında rol oynadığı düşünülmektedir. Düşük çocuk sayısı, ebeveynlerin çocuklarının teknolojik taleplerini yerine getirme avantajına sahiptir. Öte yandan, özellikle ailenin gelir düzeyi düşük ve çocuk sayısının yüksek olması durumunda, bütçeyi teknoloji araçlarına tahsis etmek veya ayrılsa bile her çocuk için teknoloji araçlarını satın almak oldukça zor olabilir (Kayri ve Günüş 2016).

Bu çalışmada bilgiye erişim ve ofis programlarına erişimin genel amacının da eğitim olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin pek çoğunun bilişim teknolojilerini eğitim amaçlı kullandığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak ailenin ekonomik durumlarının iyi olmadığından dolayı daha iyi bir mesleğe sahip olmak için teknolojiyi eğitim amaçlı kullandıkları düşünülmektedir. Literatürde bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Kulu (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına yönelik görüşleri incelendiğinde öğrencilerin interneti en çok sosyal paylaşım (facebook, twitter vb.) için kullandığını ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmada teşekkür ya da takdir belgesi alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre internet kullanımın

daha çok eğitim amaçlı ve müzik dinleme amaçlı olduğunu, zayıfı olan öğrencilerin ise diğer öğrencilere oranla internet kullanımını daha çok eğlence amaçlı olduğunu ortaya çıkartmıştır. Muhtaç aileler, interneti çok iyi tanımadıkları ve interneti kullanmak için belirli miktarda paraya ihtiyaç duydukları için çocuklarını internet konusunda desteklemeyebilir. Öte yandan, interneti eğlence dışında kullanan öğrenciler ailelerinden daha fazla destek alabilirler. Ekonomik düzeyi yüksek olan aileler interneti daha iyi bilir ve çocuklarına interneti daha iyi kullanmalarını ve çocuklarını interneti kullanmalarını teşvik etme konusunda rehberlik eder. Yine Şahin, Haseski ve Erol (2014), lise öğrencilerinin interneti kullanırken öncelik olarak sohbet kullanımı ve oyun oynadıklarını sonra ödev araştırması yaptıklarını belirlemişlerdir.

Bu araştırmada ailelerin önemli bir kısmı, çocuklarının bu teknolojileri eğitim amaçlı kullanım düzeylerini artırmak amacıyla, çocuklarına kısıtlamalar getirmektedirler. Demir, Özköklü ve Turğut (2015) İnternet başında internette harcanan zamanın artmasının problemlili internet kullanımına neden olduğunu ve ergenlerin internette geçirdikleri süreyi kontrol etmenin sorunlu internet kullanım riskini azaltmasına neden olduğunu bulmuştur. Ayaş ve Horzum (2013) çalışmasında, internette ihmali olan ebeveynlerin çocuklarının, otoriter, hoşgörülü ve demokratik tutumları olan çocuklarından daha problemlili internet kullanımına sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, ailelerin çocukları İnternet kullanımı ve bu kullanımın doğası konusunda yönlendirmeleri ve denetlemelerinin önemini göstermektedir. Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Lider ve Ogan (2014) yaptıkları araştırmada Türkiye'deki %33,6 oranındaki ailelerin bir bilgisayar filtreleme yazılımı kurduklarını ve diğerlerinin (üçte birinden az) çocukların ziyaret ettikleri web sayfalarını takip ettiklerini, Avrupa'da ise Türkiye'ye deki verilere göre daha az ailenin (%25,4) İnternet filtreleri kullandığını ve çocukların ziyaret ettikleri web sayfalarını takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

Daha fazla online kalma isteğine ilişkin ortalamasının diğer faktörlere ve toplam puana göre biraz daha yüksek olmakla birlikte, genel olarak değerlendirildiğinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük muhtaç aile öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın bulguları muhtaç ailelerde ekonomik problemlilerden kaynaklanan aile içi sorunlar, çocuğa karşı gösterilen tolerans ve sosyal desteğin az olması sebep olabilir. Bu konuda yapılan araştırmalar arasında farklı bulgulara rastlanmıştır. Bazı araştırmalar sosyo-ekonomik düzey arttıkça internet bağımlılığının arttığını ortaya koyarken (Günüç, 2009; Tanrıverdi, 2012; Batıgün ve Kılıç, 2011), internet bağımlılığı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirleyen araştırmalar da mevcuttur. (Balta ve Horzum 2008; Esen ve Siyez, 2011; Zorbaz, 2013; Fariz, 2017).

Muhtaç aile çocuklarının medya ve TV okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde olduğu görülmüştür. Alan yazında öğrencilerin medya ve TV okuryazarlık düzeylerine ilişkin bulgular, bu çalışmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Medya ve TV Okuryazarlığı Dersi, 2006 - 2007 eğitim - öğretim yılından itibaren seçmeli ders olarak okutulmaya başlanması ile birlikte öğrencilerin hayatına girmiştir. Fakat seçmeli ders olarak okutulması, ana ders olarak okutulmaması, ders saatinin az olması gibi nedenlerden dolayı öğrenciler tarafından çok fazla ilgi çekmemektedir (Altun, 2011; Arslan Genç, Kaya ve Azer, 2013; Bilici, 2014; Bostancı, 2007). Bu dersin zorunlu hale getirilmesi ve gereğince işlenmesi orta düzeydeki bu medya-televizyon okuryazarlığı oranı, daha yüksek düzeylere yükseltilebilir.

Erkek öğrencilerin hem toplam puan açısından hem de daha fazla online kalma ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk faktörleri açısından kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla bağımlı olduğu görülmüştür. Alan yazında cinsiyet açısından çok farklı bulgular dikkati çekmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara benzer şekilde erkeklerin kızlara oranla daha fazla interneti kullandıkları belirtilirken (Balta ve Horzum, 2008; Batıgün ve Kılıç, 2011; Cao ve Su, 2007; Günüç, 2009; Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı, 2009; Kulu, 2012; Tanrıverdi, 2012; Korkmaz, Çakır, Öztürk 2018), sınırlı sayıda olmakla birlikte internet bağımlılığının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koyan araştırmalarda bulunmaktadır. (Lam, Peng, Mai, Jing, 2009; Ceyhan, 2011; Fariz 2017). İnternet

bağımlılığını cinsiyet değişkenine göre inceleyen araştırmaların bulgularında görülen farklılığın internet bağımlılığı ölçüm biçiminden veya kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği belirtilmiştir (Esen ve Siyez, 2011).

Elden edilen bulgulara göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla medya-televizyon okuryazarı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bunu destekleyen araştırmayı Aktı (2011) yapmıştır. Ancak medya okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet açısından farklılaşmadığı Sarsar ve Engin (2015) ve Korkmaz, Çakır ve Öztürk (2018) tarafından rapor edilmiştir.

Bu araştırmada 1 saatten az internete giren öğrencilerin daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az internet bağımlısı olduğu görülmüştür. Yani öğrencilerde günlük interneti kullanma saati arttıkça internet bağımlılığı da artmaktadır. Literatürde de bu sonuçları destekler nitelikte çalışmalara rastlanmaktadır. Balta ve Horzum (2008)'un yaptığı araştırmada haftada sekiz saatten fazla internete bağlı kalanların, haftada sekiz saatten az internete bağlı kalan öğrencilerden internet bağımlılık düzeyi olarak daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmışlardır. (Günüç, 2009) yaptığı araştırmada interneti günlük kullanım miktarlarının ağırlıklı olarak 1-3 saat olduğu görülmüş olup hem yıl hem de günlük kullanım miktarları arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığını tespit etmiştir. Yine Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı (2009) yaptıkları araştırmada günde 1-2 saat internet kullananlar ile günde 3-4 saat internet kullanan öğrenciler arasında ve 1-2 saat internet kullananlar ile 5 saat ve üzerinde kullananlar arasında puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğunu, internet kullanım süresi günde 2 saati aştığında ruhsal sağlık sorunların ortaya çıktığını tespit etmişlerdir.

1 saatten az internete giren öğrenciler, 4 saat ve daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az medya ve TV bağımlısı olduğu görülmüştür. Alan yazında öğrencilerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri bizim çalışmamızı destekler düzeydedir. Aydemir (2013), ortaokul 2.sınıf öğrencilerinin medya-televizyon okuryazarlığı düzeylerini çeşitli açılardan incelemiş ve beş saat veya üzeri televizyon izleyen öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerinin dört saat veya daha az ve hiç televizyon izlemeyen öğrencilerden düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aktı (2011), yaptığı çalışmada televizyon izleme süresi ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

İnternet bağımlılığı arttıkça buna bağlı olarak medya ve TV bağımlılığı da artmakta olduğu görülmektedir. Alan yazında öğrencilerin internet bağımlılığı arttıkça buna bağlı olarak medya ve TV bağımlılıklarının arttığının uyuşmadığı görülmektedir. Medya ve TV Okuryazarlığı Dersi, 2006 - 2007 eğitim - öğretim yılından itibaren seçmeli ders olarak okutulmaya başlanması ile birlikte öğrencilerin hayatına girmiştir. Fakat seçmeli ders olarak okutulması, ana ders olarak okutulmaması, ders saatinin az olması gibi nedenlerden dolayı öğrenciler tarafından çok fazla ilgi çekmemektedir (Altun, 2011; Arslan vd., 2013; Bilici, 2014; Bostancı, 2007). Kulu (2012) yaptığı araştırmada öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına yönelik görüşleri incelendiğinde öğrencilerin interneti en çok sosyal paylaşım (facebook, twitter vb) için kullandığını ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmada teşekkür ya da takdir belgesi alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre internet kullanımının daha çok eğitim amaçlı ve müzik dinleme amaçlı olduğunu, zayıf olan öğrencilerin ise diğer öğrencilere oranla internet kullanımını daha çok eğlence amaçlı olduğunu ortaya çıkartmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

1. Muhtaç ailelerin teknolojiye erişim olanaklarını makul düzeydedir.
2. Bilgiye erişim ve ofis programlarına erişimin genel amacının da eğitim olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin pek çoğunun bilişim teknolojilerini eğitim amaçlı kullandığı belirlenmiştir.
3. Ailelerin önemli bir kısmı, çocuklarının bu teknolojileri eğitim amaçlı kullanım düzeylerini artırmak amacıyla, çocuklarına kısıtlamalar getirmektedirler.
4. Daha fazla çevrimiçi kalma isteğine ilişkin ortalamanın diğer faktörlere ve toplam puana göre biraz daha yüksek olmakla birlikte, genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri düşüktür.
5. Öğrencilerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri, orta düzeydedir.
6. Erkek öğrencilerin hem toplam puan açısından hem de daha fazla çevrimiçi kalma ve sosyal ilişkilerde olumsuzluk faktörleri açısından kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla bağımlı olduğu söylenebilir.
7. Kız öğrenciler, erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla medya ve TV okuryazarıdır.
8. Bir saatten az internete giren öğrenciler daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az internet bağımlıdır
9. Bir saatten az internete giren öğrenciler, 4 saat ve daha fazla zaman ayıran öğrencilerden anlamlı düzeyde daha az medya ve TV bağımlıdır.
10. İnternet bağımlılığı arttıkça buna bağlı olarak Medya ve TV bağımlılığı da artmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmada örneklem alınan muhtaç aile öğrencileri Tokat'ın Niksar ilçesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım (nakdi para, eğitim yardımı, yakacak yardımı, engelli aylığı, dul aylığı vb.) alan aile öğrencileri ile sınırlıdır. Benzer bir çalışma, daha geniş bir çalışma grubu ile başka illerde bulunan muhtaç aile öğrencileri ile tekrarlanabilir ve sonuçları karşılaştırılabilir.

Muhtaç ailelerin ekonomik durumlarına bakıldığında sadece babanın çalışıyor olması, bazı hanelerde babanın işsiz olması, bazı ailelerde ebeveynlerden birinin engelli olması, bazı hanelerde annenin boşanmış veya dul, babanın cezaevinde olması gibi sebeplerden hane kişi başı geliri 483,64 TL'nin altında olan ailelerdir. Muhtaç ailelerin teknolojiye sahip olma oranları TÜİK verilerinin bir hayli gerisindedir. Bundan dolayı muhtaç aile öğrencilerinin eğitiminde teknolojiyi daha çok kullanmaları için bu ailelerin bu teknolojiye sahip olmaları da desteklenmelidir.

Muhtaç ailelerin önemli bir kısmı öğrencilerinin teknolojiyi kullanmaları için çeşitli kısıtlamalar getirmektedir. Günümüzdeki çocukların önceki dönemlere göre teknoloji konusunda daha bilgi sahibi olduklarından, birçok anne-baba çocuklarının internet kullanımını nasıl izleyebilecekleri kontrol edebilecekleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir. Bu nedenle internet kullanımı ve denetimi konusunda ailelere bilgilendirici eğitimlerin verilmesi, öğrencilerin internet kullanımını kontrol edebilmeleri açısından önemli görülmektedir. Öğrencilerinin eğitiminde problemleri internet kullanımına ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; ailelere ve öğrencilere yönelik bilinçli ve güvenli internet kullanımını amaçlayan eğitim çalışmaları yapılabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu görülmüş ancak genel olarak öğrencilerin bilgilenme, öğrenme, bilgisayar oyunu ve sosyal medyaya yönelmede bilişim

teknolojilerine giderek daha fazla bağımlı hale geldikleri görülmektedir. Bu nedenle öğrencilere interneti amaçları doğrultusunda kullanma bilincini kazandıracak yönlendirmeler yapılmalıdır. İnternette geçirilen fazla sürenin azaltılabilmesi için öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmelerine yönelik çeşitli sosyal faaliyet ve spor etkinliklerine yönlendirilmeleri, bağımlılık düzeylerinin sürekli düşük kalmasını sağlayabilir.

Bu araştırmada öğrencilerin medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’de kitle iletişim araçlarının hızla yaygınlaşmasıyla medya eğitimi çalışmaları ilkokuldan itibaren tüm çocuklara verilmektedir. Ancak seçmeli ders konumunda olan medya-televizyon okuryazarlığı dersinin öneminin anlaşılması için bu dersin zorunlu dersler arasında yerini alması gerekmektedir. Ailelerin, çocuklarını bilişim teknolojilerini daha az kullanmaları için caba harcamaları yerine, medya-televizyon okuryazarlığı konusunda bilgilendirilerek, çocuklarının medyayı zarar görmeden nasıl kullanabilecekleri konusunda desteklemeleri sağlanmalıdır. Öğrencilerin okulda öğrendikleri medya-televizyon okuryazarlığı ders kazanımlarını özümleyebilmeleri ev ortamında ailelerin vereceği destekle gerçekleşebilir. Bu yüzden ailelerin de sürece katılmaları konusunda bilgilendirici ve eğitici faaliyetler yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aktı, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya-televizyon okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Akyüz, E. (2000) *Çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması*. Ankara: MEB Yayınları,
- Altun, A. (2011). UNESCO’nun medya-televizyon okuryazarlığı eğitimi faaliyetlerine toplu bir bakış. *Milli Eğitim*, 192, 86-108.
- Apakgün, E. A (2015). *Ergenlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, M. S. & Genç, E., & Kaya, N.& Azer, H. (2013). *Medya-televizyon okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB.
- Ayas, T., & Horzum, M. (2013). Relation between depression, loneliness, self-esteem and internet addiction. *Education*, 133(3), 283-290.
- Aydemir, S. (2013). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Balta, Ö. Ç., & Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 187-205.
- Batıgün, A. D. & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.
- Beard, K. W. & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyber psychology & Behavior*, 4(3): 377-383.
- Bilici, İ. E. (2014). *Medya-televizyon okuryazarlığı ve eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bostancı, N., Arık, B., Çağan, K., Damlapınar, Z., Özsoy, A., Aydın, H., vd. (2007). *İlköğretim medya-televizyon okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Ankara: T.C. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Cao, F., & Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Development*, 33(3), 275-81.
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemli internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85-94.

- Dalda, A. (2017). *Türkiye'deki korunmaya muhtaç çocukların sosyal hayattaki yerlerini belirleyen yasal düzenlemeler ve bunların uygulanması (1923-2016)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Demir, İ. Özköklü, D. P., & Turğut, B. A. (2015). Ergenlerin problemleri internet kullanımının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): 720-731.
- Duruk, S. (2018). *45 Yaş üstü bireylerdeki internet bağımlılığının beş faktör kişilik özelliklerinden nörotizm ile korelasyonun araştırılması ve bazı sosyo-demografik özelliklere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekşi, F., & Ümmet, D. (2013). Bir kişilerarası iletişim problemi olarak internet bağımlılığı ve siber zorbalık: Psikolojik danışma açısından değerlendirilmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25): 91- 115.
- Esen, E., & Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 127-138.
- Fariz, S. (2017). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin sosyal destek ve akademik başarı açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökçearslan, Ş., ve Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Hüseyinoğlu, S. (2017). *Korunmaya muhtaç çocukların korunma altına alınma nedenleri: İstanbul örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaşıkcı, D. N., & Çağıltay, K., Karakuş, T. Kurşun, E. & Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39 (171), 230-243.
- Keten, D. (2017). *Korunmaya muhtaç çocuklar: Ankara çocuk evleri üzerine niteliksel bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.
- Korkmaz, Ö., Çakır, R., & Öztürk, Y. (2018). Doğru internet kullanımının bilgi okuryazarlığı, medya-televizyon okuryazarlığı ve internet bağımlılığı kavramları çerçevesinde incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 7(4): 27-39.
- Korkmaz, Ö., & Yeşil, R. (2011). Medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(2): 110-126.
- Kulu, M. (2012). *Öğrencilerin internet kullanımına yönelik görüşleri ve okul başarısı ile ilişkisi*. Bahçeşehir Üniversitesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Kutlu, M. (2018). *Medya-televizyon okuryazarlığı dersi kapsamında benimsenen yaklaşımlar ve uygulamalardaki aksaklıklar: Kayseri örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Lam L. T., Peng Z., Mai J., & Jing J. (2009). The association between Internet addiction and self-injurious behaviour among adolescents, *InjPrev*, 15, 403-408.
- Marshall, G. (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev: Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.

- Najafli, M. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin TV izleme alışkanlıklarının medya-televizyon okuryazarlığı bağlamında incelenmesi: Azerbaycan örneği*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Okyere, R. (2016). *Yoksullukla mücadelede sermaye piyasalarının rolü: Türkiye örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Olgun, A. (2018). *Gelir dağılımı ve yoksulluk: Bilecik İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Özşahin, F. (2012). *Korunmaya muhtaç çocuklar: Trabzon ili örneği üzerine bir alan araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Sarsar, F., & Engin, G. (2015). Sınıf Öğretmeni adaylarının medya okur-yazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 165-176.
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin medya-televizyon okuryazarlığı yeterlikleri ve medya-televizyon okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu (1986). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3294.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Şahin, C., & Korkmaz, Ö. (2011). İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 101-115.
- Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Topcuoğlu, S. M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanım profili ve sigara kullanımının internet bağımlılığı üzerine etkisinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir.
- TÜİK. (2018). Hane halkı bilişim teknolojileri araştırması. <https://www.haberturk.com/turkiye-de-kac-kisi-internet-kullaniyor-2094697-ekonomi> sayfasından erişilmiştir.
- Uslu, R. (2011). *Yararlandıkları hizmet modeline göre korunmaya muhtaç çocuklarda davranış ve duygusal sorunlar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yazıcı, H. I. (2017). *Yoksullukla mücadelede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının etkileri köprübaşı ilçesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, E, Şahin, Y.L, Haseski, H.İ. & Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir İli Örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 1(3): 237-244.
- Yücel, B. N. (2017). *2000 Yılı sonrası Türkiye'de yoksulluk ve sosyal politika*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımının sosyal kaygı ve ekran ilişkileri açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Investigation of Technology Use, Internet Addiction and Media-Television Literacy of Poor Family Children

Extended Abstract

Each community needs appropriate family, environment and community conditions to ensure that children are healthy and well-being. Some families cannot provide a suitable environment for their children because they do not have enough income for various reasons. Therefore, the community must help parents raise their children and protect their rights so that parents can do their duties more easily. Of course, children of families they don't have enough income need to use ICT as well as children of families with normal income levels. These technologies provide many gains in daily life, as well as significant gains in learning environments. However, it should be taken into consideration that there may also be some negativities brought about by intensive use of technology. One of these negativities is addiction. The main way to protect children from internet addiction is to make them aware of this danger and use these technologies consciously. In short it can be said that they should educate them as media literacy. In the literature, it is possible to come across research on the subject of many variables such as access levels, usage goals, literacy and addiction levels. However, there is not enough evidence in the literature of access to these technologies, the level of use of these technologies during the education process, literacy and addiction levels of the poor family children. It can be said that the issues of internet addiction and literacy are important variables that are frequently emphasized in the field. According to this, the aim of this study is to examine the computer, mobile phone, media-television literacy, access to the internet and the use of these tools for educational purposes of poor family children.

This research is a quantitative study designed in the context of descriptive survey model. The research group of the research consists of 100 students who are educated at different teaching levels selected from family's who are in need of help by Social Assistance and Solidarity Foundation in one district center of Tokat. In order to determine the level of children's media and television literacy, the scale of media and television literacy developed by Korkmaz and Yeşil. The scale consists of 18 items which can be grouped under two factors according to the exploratory factor analysis results. Under the factor called literacy 13 items (Cronbach alpha= 0.91), under the factor called dependency 5 items (Cronbach Alpha= 0.85) is gathered. To determine the level of students' internet addiction, Internet Addiction Scale adapted to Turkish by Şahin and Korkmaz and personal data form were used. It was determined that the adapted scale consisted of 19 items that can be collected under three factors. There are 7 items under the loss control factor and the internal consistency coefficient (Cronbach alpha) was 0.90. There are 4 items under the factor called more survival wish, and the internal consistency coefficient (Cronbach alpha) was determined as 0.89. In social relations, there are 8 items under the negative factor, and the internal consistency coefficient (Cronbach alpha) was determined as 0.93. Arithmetic mean, Standard deviation, frequency, percentage, t and ANOVA analysis were used to analyse the data.

According to the results of the analysis, it was concluded that; accessibility of technology is reasonable for poor families. Considering the general purpose of access to information and access to Office Programs is education, it has been determined that many of the students use it technologies for educational purposes. Most families impose restrictions on their children in order to increase their children's educational use of these technologies. Although the average for the desire to stay online is slightly higher than for other factors and total scores, the internet dependency levels of students are low. Students' media and television literacy levels are moderate. In this study, it was observed that there was a significant increase in the number of poor female students in terms of total scores and the number of students in terms of staying online and negative factors in social relations. Female students are more media and TV literate than male students. It is significantly less dependent on the internet than students who spend less than an hour on the internet.

Within this framework, the following points may be proposed: A similar study can be repeated with a broader working group and comparable results to the needy family students in other provinces. The ratio of poor families to have technology is far behind TÜİK. Therefore, these families should be encouraged to have this technology in order to use the technology more in the education of the poor family students. Studies aimed at raising awareness of problem-free internet usage in the education of students; training studies aimed at the purpose of conscious and secure internet for families and students can be carried out. In order to reduce the amount of time spent on the internet, students should be directed to various social activities and sports activities for evaluating their leisure time, which can make addiction levels remain low. The ability of the students to assimilate the learning of the media literacy courses at school can be achieved with the support of the families in the home environment. Therefore, educational activities can be suggested for families to participate in the process.

Key Words: *Family, Children, Computer, Mobile phone, Internet, Education, Media-TV literacy, Addiction*